

Allt fler guldbrärlöpp

Vi lever allt längre, vilket ger möjlighet till längre äktenskap. Trots ökande skilsmässotal under 1900-talet är det allt fler som lever i äktenskap som varat 50 år och mer.

Foto: Privat

Av tradition uppmärksammas 25- och 50-åriga bröllopsdagar extra och de kallas silverbröllop respektive guldbrärlöpp. År 1975 kunde 8 000 par fira guldbrärlöpp och antalet ökade därefter under de flesta år fram till 1996 då antalet var 19 000. Antalet har återigen ökat under de senaste åren och år 2016 kunde 22 000 par fira guldbrärlöpp. Det är ett historiskt högt tal. För 100 år sedan fick man vara tacksam om det ens blev silverbröllop. Många äldre gifta var då inne på sitt andra eller tredje äktenskap. Idag är däremot guldbrärlöpparen ibland fler än brudparen på lokaltidningarnas vällästa familjesidor.

ANTALET LÅNGLIVADE ÄKTENSKAP beror inte bara på mänskliga relationer, utan också på demografiska förutsättningar som storleken på de barnkullar som rör sig uppåt genom ålderspyramiden, deras benägenhet att gifta sig samt vid vilken ålder äktenskapen ingås i kombination med livslängden. Alla dessa faktorer har ändrats med tiden och har på olika sätt påverkat hur många par som kan fira guldbrärlöpp.

Antalet par som gifter sig beror på hur många som föds under en viss period och hur stor del av dem

22 000

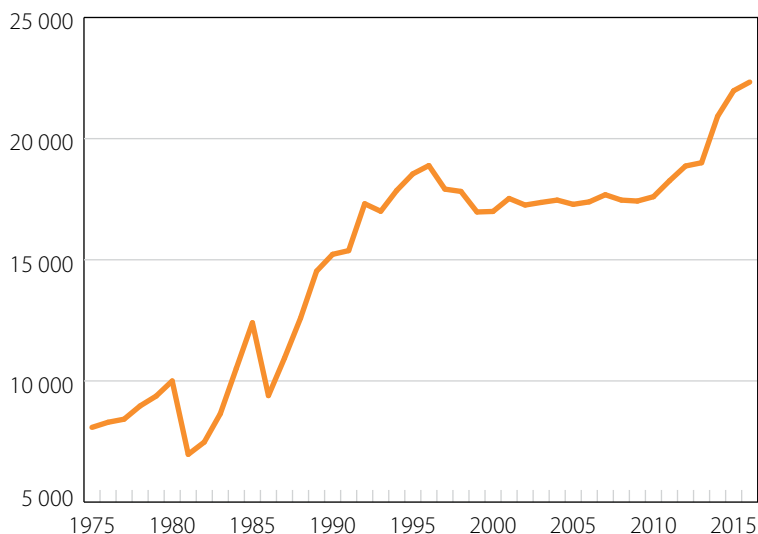
par kunde fira
guldbrärlöpp år 2016

som sedan gifter sig. Hur många som föds ett visst år, eller decennium, varierade kraftigt under 1900-talet. Exempelvis föddes det betydligt fler på 1940-talet än på 1930-talet och än fler på 1960-talet. Däremot har andelen som gift sig varit ungefär lika hög, drygt 90 procent av de som föddes 1935 och 87 procent av de födda 1945 hade vid 60 års ålder någon gång varit gifta.

Åldern då man gifter sig och hur länge man lever spelar också in. För att det ska bli ett guldbrärlöpp måste båda makarna då vara vid liv. Medelålder vid första giftermålet låg under första halvan av 1900-talet kring 28–29 år för män och 26–27 år för kvinnor. Därefter sjönk medelåldern under 1950- och 1960-talen för att därefter stiga kraftigt. Idag är medelåldern vid första giftermålet drygt 36 år för män och nära 34 år för kvinnor. Sedan 1900-talets början har medellivslängden ökat kraftigt för både kvinnor och män. När det gäller guldbrärlöpp har kanske medellivslängden för män störst betydelse, eftersom män i genomsnitt är äldre än kvinnor när de gifter sig och män också har en kortare medellivslängd. Sedan 1980-talet har medellivslängden för män ökat snabbare än för kvinnor i Sverige.

ALLT FLER KAN FIRA GULDBRÖLLOP

Antal par som kunde fira guldbrärlöpp år 1975–2016

Antal som kan fira guldbrärlöpp avser par där båda personerna var folkbokförda i Sverige i slutet av respektive år.

SÅ HÖG ANDEL KAN FIRA GULDBRÖLLOP

Andelen äktenskap ingångna år 1925, 1950 och 1966 som kunde fira guldbrärlöpp 50 år senare, procent

De som gifte sig **1925** firade guldbrärlöpp 1975. Männerna var knappt 30 år när de gifte sig. En tredjedel av de 30-åriga männen överlevde till sin 80-årsdag. Under perioden 1925–1975 var det relativt få skilsmässor, även om de ökade.

De som gifte sig **1950** var i genomsnitt 28 år. Av dessa överlevde 51 procent av männen sin 78-årsdag. En minskad dödlighet även bland äldre medförde att livslängden ökade under denna period vilket innebär att fler kunde fira guldbrärlöpp trots en ökad skilsmässotrend.

De som gifte sig **1966** var i snitt 26 år. 68 procent av de 26-åriga männen överlevde sin 76-årsdag. Så även om skilsmässorna har ökat, så har den lägre åldern vid giftermålet i kombination med en ökad livslängd gett fler långa äktenskap!

Den idag högre medelåldern vid giftermål kompenseras inte av en ökad livslängd, så i framtiden blir det troligen färre guldbrärlöpp.

Troligen får vi färre guldbrärlöpp de kommande 10 åren.

Även hur vanligt det är med skilsmässor har betydelse för antalet guldbrärlöpp. Antalet skilsmässor ökade under första delen av 1900-talet med en tydlig uppgång i början av 1970-talet då lagändringar underlättade skilsmässor. Från slutet av 1970-talet har antalet skilsmässor legat på en mer stabil nivå, även om antalet varit lite högre de senaste tio åren jämfört med perioden innan. Totalt slutar cirka fyra av tio äktenskap i skilsmässa.

Sammantaget har denna utveckling gjort att antalet guldbrärlöpppar har ökat, med en del variationer under åren som har att göra med barnkullarnas varierande storlek. De flesta äktenskap upplöses av döden, nu som förr, men allt senare. Visserligen förekommer att man skiljer sig på äldre dagar, men andelen – och antalet – äktenskap som varar efter 60 år ökar också. Totalt växte antalet äktenskap som varat 50 år eller mer från 46 000 till 181 000 mellan 1975 och 2016. De som varit gifta 60 år eller mer ökade från 3 200 par år 1975 till 32 700 år 2016. Troligen får vi färre guldbrärlöpp de kommande tio åren till följd av kraftigt minskande antal giftermål mellan 1966 och 1973.

Carin Lennartsson,

Aging Research Center (ARC), Karolinska Institutet
08-690 58 53
carin.lennartsson@ki.se

Gerdt Sundström

Institutet för gerontologi, Hälsohögskolan i Jönköping
070-22 22 180
gerdt.sundstrom@ju.se

Petter Wikström

arbetar med befolkningsstatistik på SCB
010-479 62 62
petter.wikstrom@scb.se